

ODZIERAĆ (43) *vb impf*

o, e oraz a jasne.

inf odzierać (6). ◇ *praes 1 sg* odzieram (15). ◇ *2 sg* odzierasz (1). ◇ *3 sg* odziera (2). ◇ *2 pl* odzieracie (1). ◇ *3 pl* odzierają (8). ◇ *praet 3 sg m* odzierał (1). ◇ *1 pl m pers -smy* odzierali (1). ◇ *3 pl m pers* odzierali (1). ◇ *imp 2 sg* odziera (1). ◇ *con 2 sg m* byś odzierał (1). ◇ *3 pl m pers* by odzierali (1). ◇ *part praes act* odzierając (4).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Odrywać zewnętrzną warstwę; zdrapywać* (16) : Revello, Odrywam/ odzieram. *Mącz* 479a; [Volck Ooo3v].

a. *O powłoce naturalnej, zwłaszcza skórze i korze; decorticare, glubere Mącz, Calep, Cn; deglubere, excoriare Mącz, Cn; cingere, deglabrare Cn* (13) : Excorio, Lupię/ Odzieram *Mącz* 65d; *Calep* 459a.

odzierać z czego [= co się odrywa] (6): Emusco, Ze mchu odziera/ chedożę [!]. *Mącz* 238d. *Cf Przysłowie, Zwrot.*

odzierać komu [sobie] z czego [= z czego się odrywa] (1): on siedząc w kącie łeb łoby łubie á páznokcie łupi/ á krofthami odzieraiąc łobie s pálcow aż do drzwi ftrzela *RejZwierc* 24.

Przysłowie: Boni pastoris est condere pecus non deglubere, Proverb. Dobry páfters ná wełnie/ álbo ná mleku ma przeftawác/ á nie z skorey odzierać. *Mącz* 26b.

Zwrot: »z skory [= kory] [w tym: co = z czego się odrywa (3)], skore odzierać« = *decorticare Mącz, Calep, Cn; corticem detrahere, delibrare, glubere Mącz, Cn* [szyk zmienny] (4:1): Decortico, Odziera drzewo z skóry. *Mącz* 66c, 146d, 191d; Decortico – Skore odzera, obłupię. *Calep* 292b, 300b.

Przen: Gorszyć [co z czego] (3) :

W porównaniach (3): Czemu ná to nie baczyłz że cie [fałszywego proroka] Pan zowie ćirniem/ głogiem/ á oftem/ ktory aż przez łkorę przenika: á nie thylko w ciało/ ále práwie w dużę kole owieczki iego/ á odzyera iáko ćirnie niewinną wełnę z nich/ wedle woley łwoiey. *RejPos* 189; drogoż the nędzną wełnę płáciłz/ dla ktorey niechcełz odftąpić ták vpornego przedłięwzięcia łwego/ chociaż widzisz łczyrą prawdę Pána łwego/ iedno dla thego ábyś iá iáko tarn záoftrzony odzyerał s tego łtadká iego. *RejPos* 189, 346v.

b. *O poszyciu dachowym; despoliare, nudare Cn* (2) :

odzierać co [= co się odrywa] (1): Thego roku w Polfzce byłá wielka źimá/ łkad był wielki nieurodzay/ y głod dla zdychania dobytká od głodu/ ktoremu póspolity człowiek odzyerał łnopki półzyte y dawał všmierzáiąc ryczenie iego. *BielKron* 388.

odzierać co [= z czego się odrywa] (1): *RejRozpr* K3 *cf Przysłowie.*

Przysłowie: Widzę iż zwonice odzieraia Závždy gdy ten koćioł pobyia *RejRozpr* K3.

2. *Niszczyć błonę śluzową [co]* (1) : wodne oliwki Zoładek odzieraia dla gich kwałności *FalZioł* III 22a.

3. *Odrywać coś przymocowanego [co]* (1) : coza prawo iest przeciwtym ktorzy cudze pieczęci odzieraia nam się tostało wotwarzaniu do Korony dla WKM Koronowania *ActReg* 33.

4. *Rabować, okradać, łupić, zwłaszcza napadając; zdzierać ubranie; nudare, viduare Mącz, Cn; exspoliare Calep, Cn; latrocinari, suppilare Mącz; expilare, grassari Calep; dispoliare, orbare, spoliare,*

tangere, tondere Cn (25) : GroicPorz hv; Ex occulto latrocinari, Z kątá gdzie ná ludzie wyskákowác y odzierác. Mącz 185c, 252d, 434d, 495c; Grassor – Iako zbuica [!] odzierám. Calep 463a, 393b, 395a.

odzierac kogo, co (6): MetrKor 34/135; czynili iáko zboyce/ odzieráiác [agentes praedas] the kthorzy támtędy chadzáli Leop Iudic 9/25; Názáiutrz przyfzli Filištyni áby odzieráli zabite BibRadz 1.Reg 31/8; Ktorzy kościoł Sálámonow odzieráli/ kázili/ á ktorzy záię nápráwiáli/ tu będzie wypifano. BielKron 265v; RejPos 243. Cf odzierac kogo z czego. [Cf też ODDZIERAĆ znac. 2.]

odzierac kogo z czego (1): Abowiem Opráwcy Ceklarze/ Cechmiłtrze/ y inni Vrzędnicy ktemu przynależący/ gdy imuią złódzieie/ częłtokroć ich ze wżytkiego odzieráią. GroicPorz kk2v.

Przen (5) :

Zwrot: »odzierac z odzienia« (1): O ktoby fię chciał przypátrzyć iáko lie z káiki Pánłkyey iuż pomnaża tych wiele krolow fwiętych/ kthorzy [...] iuż máią w nienawiści tę márną bestią/ [...] y iuż iá poczęli łzpetnie drápác á odzyerác z odzienia iey. RejAp 146.

a) Pozbawiac (4) :

odzierac kogo z czego (3): RejPos 166v; PaprUp D3; [kacerstwa] Páná Chriftulá odzieráią z boftwá WujNT 174.

odzierac co z kogo (1): pátrz iáko ci krucy [tj. pochlebcy] ielzczę zá żywotá kluią á łupiá káždego kogo fię imą/ á práwie wżytko co ielt nalepżzego to z niego odzieráią RejZwierc 49.

W porównaniu (1): Iáko fą iáwni lichwiarze/ iáwni mężoboycze/ iáwni cudzołożnicy/ iáwni oni złoczyńce/ ktorzy s pożytkow márných/ iáko ná lefie/ lud Pánłki łupiá á odzyeráią/ fáłzywemi fady fwemi RejPos 166v.

Szereg: »(klwać a) łupić, a odzierac« (2): RejPos 166v cf W porównaniu; RejZwierc 49 cf odzierac co z kogo.

a. Oszukiwać przy pobieraniu zapłaty lub płaceniu; rujnować; configere in aliqua re Vulg; rapere PolAnt; circumducere, circumvenire, circumvertere, emungere, extexere Cn (6) :

odzierac kogo (4): Leop Mal 3/8; Nie czynń żaden krzywdy bliźniemu twemu/ áni go odzieray BibRadz Lev 19/13; SkarKaz 610b. Cf odzierac kogo w czym.

odzierac kogo w czym (1): A rzekliście: Wczymżełmy cie vkaláli (álbo odzieráli). W dziefięcinach Leop Mal 3/8.

odzierac z kogo (1): Niedbáią wiecz nić bogacze Kiedy panłsky obraz placze. Na drewnie złoto wiełfaią A z zywego odzierayą. RejKup k2v.

Szereg: »łupić i odzierac« (1): włtydzą fię niektorzy iáwnie łupić y odzierác poddáne fwoie SkarKaz 610b.

Przen (1) :

Zwrot: »jako skórę odzierac [z kogo]« (1): rołkofzuiefz łobie w oney zwirzchności fwoiey/ [...] á bierzefz wełnę á práwie iáko fkorę odzyerafz czáfem z nędznych owieczek iego/ thylko iedno fwym pożytkom folguiefz RejPos 314v.

Synonimy: 1. obłapiać, obłupować, odrywać, zrywać; 4. drapać, drapieżyć, grabić, obierać, rabować, złupować; a. brać, ciągnąć.

Formacje współrdzenne cf DRZEĆ.

Cf **ODZIERAJĄCY, ODZIERANIE, ODZIERANY**

MM